

Nr 518.

Av herrar **Svedman** och **Håstad**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 241, angående anslag till utbildning av tandläkare m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nummer 241 till riksdagen, angående anslag till utbildning av tandläkare m. m., föreslås vissa provisoriska studieanordningar i Malmö till dess det nya institutet kan tagas i bruk med ingången av år 1948. Departementschefen har på denna punkt anfört, att han beträffande undervisningen i tandkirurgi ansluter sig till tandläkarinstitutets lärarråds förslag, att den förberedande (propedeutiska) undervisningen i ämnet, som skulle äga rum andra läsåret (1947), flyttas till tredje året. Detta förslag biträdades av de sakkunniga i deras betänkande angående tandläkarutbildningens ordnande (SOU 1946: 12). Därvid hade dock två av de sakkunniga reserverat sig mot förslaget och påyrkat, att undervisningen i fråga skulle, i likhet med vad som är fallet vid institutet i Stockholm, meddelas under andra läsåret och att den, i enlighet med ett tidigare beslut av de sakkunniga, skulle handhas av en professor i tandkirurgi. Såväl medicinalstyrelsen som tandläkarkårens båda huvudorganisationer ha i sina yttranden över betänkandet tillstyrkt reservationen.

Under den förberedande kursen i tandkirurgi bibringas eleverna de viktiga allmänna grunderna för omhändertagande av de vårdsökande patienterna. Under denna kurs få eleverna se och lära sig känna igen tand- och munsjukdomar av olika slag och inhämta grundläggande kunskaper i behandlingsmetoder, aseptik, lokalbedövning, tanduttagning m. m. Förvärvandet av dessa kunskaper är av stor betydelse för elevens rätta förståelse för den undervisning, som meddelas i de förberedande tekniska kurser, vilka enligt studieplanen skola givas under andra läsåret.

Flyttas den förberedande tandkirurgikursen från andra till tredje året drar detta enligt lärarrådets förslag med sig följande. Även den kurs i tandkirurgi, varunder eleven arbetar på patient och som i gällande studieplan är förlagd till tredje läsåret, flyttas till fjärde året. Härigenom uppstå avsevärda rubbningar såväl beträffande de förberedande tekniska kurserna under andra och tredje året som beträffande undervisningen i praktisk tandfyllnings- och proteslära under fjärde läsåret. En för sent lagd kurs i förberedande tandkirurgi jämte därav följande rubbningar i studieplanen i övrigt kan därför komma att medföra en försämrad undervisning. Det gäller här en tillfällig omläggning för en enda elevgrupp, vilken omläggning även kan tänkas försvåra den behöriga gången av övriga elevgruppers undervisning.

Under 1948 börjar vid det nya institutet den undervisning, som avser behandling av patienter. För att denna undervisning skall kunna effektivt bedrivas, kräves att tillgången på patienter redan från början är tillfredsställande. I god tid innan denna undervisning tager sin början bör därför det blivande nya institutets tandvårdande verksamhet bli väl känd bland allmänheten. Det verksamaste medlet härtill är påbörjandet av praktisk tandkirurgisk verksamhet redan året före den ovannämnda kliniska (på patient) undervisningens påbörjande. Ovannämnda förberedande kurs i tandkirurgi förutsätter också en sådan verksamhet. Genom denna riktas allmänhetens uppmärksamhet på det nya institutets tandvårdsverksamhet. Erfarenheterna från stockholmsinstitutet ha visat, att risk föreligger för patientbrist särskilt beträffande protesavdelningen och detta trots institutets mångåriga verksamhet. Att denna risk blir avsevärt större de första åren av ett stort nytt instituts verksamhet i den betydligt mindre staden Malmö har också påpekats i flera remissyttranden.

De sakkunniga ha framhållit, att den undervisning, som meddelas under den förberedande kursen i tandkirurgi, är grundläggande för de studerandes utbildning i detta ämne och har betydelse däri, att den tidigt bibringar eleverna de viktiga allmänna grunderna för omhändertagande av de vård-sökande patienterna. Då det här gäller för vederbörande lärare att leda och taga ansvar för elevernas första patientbehandlingar blir undervisningen av särskild vikt. Dessa förhållanden — ämnets grundläggande karaktär och behandlingsansvaret — motivera att den tandkirurgiska avdelningen redan från början ställes under en chef i professors ställning. Studieförhållandena vid de provisoriska lokalerna (1947) i Malmö kräva ledning på platsen av en auktoritativ person, även om lärarrådet i Stockholm skall handhava den allmänna ledningen och tillsynen däröver. Professorn i tandkirurgi i Malmö bör samtidigt vara föredragande i lärarrådet (i Stockholm) i frågor som röra undervisningen i Malmö och Lund. Han kan därjämte representera verksamheten inför allmänheten och universitet.

Det av departementschefen biträdda förslaget att förflytta den förberedande kursen i tandkirurgi från andra läsåret (1947) till tredje läsåret (1948) har huvudsakligen motiverats av möjligheten till besparingar. Anslaget till utrustning har uppgivits kunna nedbringas från 66 050 kronor till 10 000 kronor. Detta innebär dock i själva verket knappast någon besparing utan i huvudsak endast att utgiften för erforderlig utrustning uppskjutits till nästpåföljande år. Den för de provisoriska lokalerna föreslagna utrustningen kommer nämligen till användning i det nya institutets tandkirurgiska avdelning. Vid bifall till departementschefens förslag skulle enligt de sakkunniga å lönekontot uppstå en besparing för detta år (1947) av 29 000—30 000 kronor. Härifrån avgår dock en laboratorlön å 12 000 kronor, vilken ytterligare upptagits i lärarrådets av departementschefen

förordade förslag utöver av de sakkunniga för de förberedande tekniska kurserna (fantomkurserna) föreslagen personal. Ifrågavarande laboratorbefattning, utan angivet undervisningsämne och vartill motsvarighet saknas vid stockholmsinstitutet, är icke erforderlig vid sidan av professorn i tandkirurgi. Besparingen å lönekontot uppgår således endast till 17 000—18 000 kronor. Den oproportionerligt starka minskningen i de sakkunnigas anslagsäskande till expenser m. m. (från 69 100 till 28 200) har sin grund i en stark nedskärning av anslagen till förberedande tekniska kursernas undervisning och hänför sig icke i och för sig till en indragning av ämnet tandkirurgi under 1947. De besparingar som i verkligheten uppstå äro enligt vår mening icke av den storleksordning, att de kunna motivera den försämring i undervisningen eller uppväga de nackdelar, lärarrådets förslag har till följd.

Av vikt för undervisningen under första året i provisoriska lokaler är möjligheten att erhålla tillräckligt med dugliga lärare. Avgörande härför äro lärarnas anställningsförhållanden. De sakkunniga hade tidigare framhållit, att dessa lärare redan från början skola kunna erhålla samma anställningsform och lönegrad som lärarna vid stockholmsinstitutet i motsvarande arbetsuppgifter (avdelningstandläkare Eo 18, professor A 30). I lärarrådets av departementschefen godtagna förslag, vartill de sakkunniga senare anslutit sig, ha samtliga lärarbefattningar vid undervisningen i provisoriska lokaler upptagits endast som arvodesbefattningar och sålunda beträffande kursgivarna placerats lägre än motsvarande lärare vid stockholmsinstitutet. En sådan försämrade anställningsform måste leda till att rekryteringen av lärare till det första årets undervisning i provisoriska lokaler i hög grad äventyras.

Med stöd av vad vi ovan anfört föreslå vi,

att riksdagen måtte besluta

att förberedande (propedeutisk) kurs i tandkirurgi skall givas under 1947 i provisoriska lokaler i Malmö;

att nyssnämnda undervisning i tandkirurgi skall handhas av lärare i professors ställning; och

att undervisningsåret i de provisoriska lokalerna skall vara helt organiserat som ett första år vid det nya permanenta tandläkarinstitutet och lärarpersonalens anställningsformer bestämmas vara de för de permanenta institutionerna gällande.

Stockholm den 11 maj 1946.

Gust. Svedman.

Elis Håstad.